

Ks. Dariusz LIPIEC. *Formacja pastoralna młodych prezbiterów w diecezjach w Polsce. Studium teologicznopastoralne*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2020, ss. 328; ISBN 978-83-80-61-3.

DOI: <https://doi.org/10.18290/rt21686-9>

Książka wieloletniego wykładowcy teologii pastoralnej w KUL, ks. dra hab. Dariusza Lipca, prof. KUL jest publikacją oryginalną, nowatorską i oczekiwaną nie tylko w środowisku polskich teologów pastoralistów, ale przede wszystkim w strukturach Konferencji Episkopatu Polski odpowiadających za organizację formacji permanentnej duchowieństwa. Od dłuższego czasu trwa dyskusja na temat kryzysu tożsamości i posługi księży nie tylko w Polsce, lecz także w społeczeństwach na Zachodzie. Dyskusja toczy się głównie w mediach, znalazła odbicie w wytworach kultury, zwłaszcza w filmie i literaturze, ma także swe odzwierciedlenie w Internecie i mediach społecznościowych. Od dłuższego czasu problem kryzysu tożsamości prezbiterów jest zauważany również przez Urząd Nauczycielski Kościoła, który od pontyfikatu Jana Pawła II wzywa księży do podjęcia formacji stałej, której istotnym elementem jest – zdaniem papieża Franciszka – pastoralne nawrócenie. Nie podlega zatem dyskusji potrzeba formacji stałej księży, ale pytaniem otwartym jest: jak ją realizować i jak podnosić poziom jej skuteczności? Recenzowana książka wychodzi naprzeciw potrzebie profesjonalnego podejścia do wyzwania, jakim jest formacja stała młodych prezbiterów, tj. od przyjęcia święceń do 10 lat stażu posługi kapłańskiej. Wprawdzie ks. D. Lipiec skoncentrował się na wymiarze pastoralnym formacji młodych prezbiterów, ale jego badania rzucają szersze światło na stan tejże formacji w diecezjach w Polsce oraz na jej postrzeganie przez samych adresatów.

Na temat formacji stałej księży wydano w Polsce sporo publikacji, lecz mają one najczęściej charakter poradników głównie o charakterze duchowym dla samych formowanych i najczęściej podejmują jakieś wąskie zagadnienie związane z życiem i posługą duszpasterską księży. Niestety do rzadkości należą publikacje prezentujące wyniki badań empirycznych przeprowadzonych wśród księży, które rzuciłyby jakieś światło na ich problemy egzystencjalne, osobowościowe, społeczne oraz te związane wprost z tożsamością i świadczoną posługą kapłańską. Wprawdzie w 2015 roku, na zlecenie Komisji Duchowieństwa Konferencji Episkopatu Polski, przeprowadzono badania ankietowe na temat formacji permanentnej księży, ale wzięły w niej udział tylko 33 diecezje i zawierają dosyć ograniczone informacje na wskazany temat.

Ponadto wiele zmieniło się w zakresie formacji młodych księży w ostatnich pięciu latach.

Natomiast książka ks. D. Lipca przynosi po raz pierwszy w rodzimym piśmiennictwie teologicznym gruntowne opracowanie stanu formacji permanentnej młodych księży z uwzględnieniem ich opinii na ten temat. Ta bogata rzeczywistość została przedstawiona w metodologicznym paradygmacie analizy teologicznopastoralnej, to znaczy w wymiarze normatywnym, realizowanym i postulowanym. Wartościowe w tej publikacji jest zwłaszcza to, że Autor przedstawił stan formacji pastoralnej młodych księży nie tylko w świetle nauczania Kościoła współczesnego, ale także poprzez badania sondażowe przeprowadzone wśród nich ukazał aktualny stan realizacji tej posługi w Kościele w Polsce. Z kolei na podstawie refleksji ukazanej w części normatywnej i części empirycznej swojej rozprawy Autor mógł sformułować interesujące wnioski i postulaty pastoralne dotyczące odnowy formacji pastoralnej młodych księży w Polsce. Poziom naukowy omawianej tu publikacji należy ocenić bardzo wysoko. Młodzi adepci teologii pastoralnej mogą na podstawie tej rozprawy uczyć się paradygmatu analizy teologicznopastoralnej.

Struktura rozprawy naukowej ks. D. Lipca jest logiczna i przejrzysta. Zastosowany klucz podziału prezentowanej problematyki jest prostą konsekwencją przyjętej metodologii badań teologicznopastoralnych. Rozdział pierwszy ma charakter normatywny i zawiera wskazania Kościoła dotyczące formacji pastoralnej młodych księży. Zostały tu przeanalizowane podstawy teologiczne, cele, podmiot i założenia organizacyjne formacji pastoralnej prezbiterów w świetle dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. Rozdziały drugi, trzeci i czwarty zawierają prezentację i analizy uzyskanych wyników badań społecznych. W rozdziale drugim Autor przedstawił organizację spotkań formacyjnych, przeanalizował przedłożoną przez ankietowanych ocenę kompetencji i zaangażowania osób odpowiedzialnych za formację pastoralną, ukazał opinie badanych prezbiterów na temat form, metod pracy formacyjnej oraz przestrzeni czasowej i bazy lokalowej spotkań formacyjnych. Rozdział trzeci został poświęcony rezultatom formacji pastoralnej prezbiterów. Autor ukazał w nim analizę opinii badanych prezbiterów na temat treści z zakresu wiedzy teologicznej i pozateologicznej nabytych w trakcie formacji pastoralnej. Ponadto zaprezentował analizę opinii ankietowanych w zakresie zdobytych podczas spotkań formacyjnych umiejętności duszpasterskich, szczególnie umiejętności przepowiadania słowa Bożego, kształtowania liturgii oraz budowania wspólnot kościelnych i kierowania nimi. Rozdział czwarty ukazuje analizę wyników badań sondażowych w zakresie wpływu

formacji pastoralnej na postawę kapłańską młodych prezbiterów. Na ową postawę kapłańską składa się więź z Bogiem, budowanie wspólnoty kapłańskiej oraz gorliwość w działalności duszpasterskiej. Rozdział piąty zawiera wnioski i postulaty dotyczące formacji pastoralnej młodych prezbiterów, a zwłaszcza organizowania tej formacji, pogłębiania postawy duszpasterskiej przez jej uczestników, a także nabywania wiedzy i umiejętności duszpasterskich.

Na szczególne podkreślenie w recenzowanej książce zasługuje jej źródłowy charakter. Obok istotnych w refleksji teologicznej źródeł Objawienia Bożego i dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła ks. D. Lipiec wykorzystał w swoich analizach samodzielnie wytworzone źródła poprzez przeprowadzone badania empiryczne. W badaniach zastosowano samodzielnie wytworzone narzędzie badawcze w postaci kwestionariusza ankiety, który zawierał 25 pytań zamkniętych lub półotwartych. Badania sondażowe zostały przeprowadzone w okresie od października do grudnia 2018 roku wśród duchownych uczestniczących w procesie formacji stałej w diecezjach w Polsce. Badania zostały zrealizowane w czasie spotkań formacyjnych młodych księży, podczas których rozdano im 872 formularze ankiet, z których zwrócono 574 ankiety. Ankiety wypełnili księża diecezjalni z 22 diecezji w Polsce. Do dalszych analiz zakwalifikowano 542 ankiety. Obliczenia wykonano w programie STATISTICA 10.0 PL oraz SPSS+. Ten bogaty materiał źródeł wytworzonych został zaprezentowany w 86 tabelach i poprawnie wykorzystany do przeprowadzonych analiz zgodnie z kanonem metodologicznym teologii pastoralnej. Recenzowana książka ma charakter interdyscyplinarny, ale założony cel został w pełni osiągnięty, dzięki skrupulatnemu wykorzystaniu paradygmatu analizy teologicznopastoralnej.

Książka ks. D. Lipca odznacza się przejrzystym tokiem argumentacji. Wywody swoje Autor oparł nie tylko na skrzętnie przytaczanych źródłach, lecz także na bogatej krajowej i zagranicznej literaturze przedmiotu. Obejmujący 13 stron zestaw bibliografii załącznikowej jest wykonany poprawnie i wskazuje na zakres źródeł i literatury przedmiotu wykorzystanych w recenzowanej rozprawie. O skonsultowaniu wielu źródeł i bogatej literatury przedmiotu świadczą też perfekcyjnie wykonane przypisy, w których można znaleźć obok naukowej dokumentacji wiele cennych informacji uzupełniających główny wywód Autora. Opierając się na Objawieniu Bożym, nauczaniu Kościoła współczesnego i empirycznej bazie źródłowej, Autor wykazał się umiejętnością wiązania teorii z praktyką, co na gruncie teologii pastoralnej jest szczególnie cenne.

Do zalet książki ks. D. Lipca należy przejrzystość w układzie i konsekwentne zrealizowanie wymogów paradygmatu analizy teologii pastoralnej. Układ pracy jest logiczny, spójny i spełnia wymogi pisarstwa naukowego. Jej wartość polega na systematyzacji, świeżości spojrzenia, aktualności analizowanych źródeł oraz ważkich dla teologii pastoralnej wnioskach i postulatach. Podjęty w recenzowanej pracy problem jest nader aktualny w Polsce. Pogłębione spojrzenie, logiczność i przejrzystość wyводу naukowego, wyraźna zasada porządkowania materiału badawczego, a także poprawny styl języka to walory przedłożonego opracowania. Cechy te wskazują, że recenzowana książka stanowi cenny przyczynek naukowy dla teologii pastoralnej w Polsce, a także w świecie.

Książka ks. dra hab. D. Lipca stanowi cenny wkład do refleksji teologicznej nad koncepcją formacji pastoralnej młodych prezbiterów w Polsce, co może mieć daleko idące implikacje pastoralno-praktyczne. Czytelnik otrzymuje ciekawą i pogłębioną refleksję nad aktualnym stanem i perspektywą na przyszłość tej mało znanej rzeczywistości Kościoła w Polsce. Zgłoszone w książce wnioski i postulaty powinny znaleźć praktyczne przełożenie na lepszą organizację i realizację trudnej, ale koniecznej posługi pastoralnej zaadresowanej do młodych prezbiterów. Stworzona przez Autora synteza ma charakter pionierski i należy pokładać nadzieję, że zachęci ona innych teologów pastorałistów do podobnych badań pozostałych ważnych wymiarów formacji permanentnej księży w Polsce.

Ks. prof. dr hab. Wiesław Przygoda

Katedra Teologii Pastoralnej KUL

e-mail: przygoda@kul.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2430-719X>

Ks. Krzysztof PAWLINA. *Powołania kapłańskie AD 2020*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Collegium Bobolanum 2020, ss. 188; ISBN 978-83-952410-7-9. DOI: <https://doi.org/10.18290/rt21686-10>

Każdy chrześcijanin jest przez Boga powołany, aby „szedł i przynosił owoc” (J 15,16). Podstawą wszystkich powołań kościelnych jest wynikające z sakramentów inicjacji chrześcijańskiej powołanie do świętości. Dlatego